

Schone scholen

Klimaatverandering is een feit. Overal zien we de gevolgen van de warmer wordende aarde: felle bosbranden, grote overstromingen, smeltende gletsjers en ongekende hittegolven. Een echte oplossing is het drastisch beperken van de uitstoot van broeikasgassen, CO2 voorop. CO2 komt vrij bij de olie- en kolenverbranding voor het opwekken van energie en is de grootste veroorzaker van **klimaatverandering**.

Meer informatie over klimaatverandering is te vinden op:

<http://www.greenpeace.nl/campaigns/broeikaseffect-en-klimaatveran>

Wat wil Greenpeace?

Greenpeace wil dat er geen kolen en gas meer verbrand worden, dat kerncentrales hun deuren sluiten en dat er overgestapt wordt op andere energiebronnen, zoals zon, wind en schone biomassa. Verder is het belangrijk om zuinig te zijn met energie. Energie van zon en wind is minder vervuilend dan energie van kolen en gas of van kernenergie. Maar ook als het 'schone energie' is, is het belangrijk zuinig te zijn. Energie moet namelijk altijd gemaakt worden. Het is dan ook zonde om meer energie te gebruiken dan nodig is. Ook is het goedkoper om minder energie te gebruiken. Op scholen wordt ook energie gebruikt: voor computers, elektrische apparaten, voor de verwarming. Daar kan je aardig wat op besparen met de onderstaande tips.

Wil jij dat jouw school zuinig omgaat met energie en de beste vorm van energie gebruikt? Maak dan met jouw klas of een paar klasgenoten een plan waarmee je energie kunt besparen én natuurlijk meteen het klimaat een handje helpt!

Hoe ga je te werk?

Stap 1: onderzoek hoe er op jouw school omgesprongen wordt met energie. In de lijst met tips staan zoveel mogelijk manieren om energie te besparen. Maar door goed te kijken naar waar op jouw school energie bespaard kan worden, kun je misschien nog wel veel meer manieren bedenken. Maak daarbij ook gebruik van de websites die hieronder staan.

Stop talking, start acting

Stap 2: overleg met een leraar of de directeur. Overtuig hen ervan dat in de toekomst zoveel mogelijk op energie bespaard moet worden.

Stap 3: laat je klasgenoten, medescholieren, leraren en ouders weten dat er energiebesparingacties zijn op school.

Bij wie moet je zijn?

Met deze tips kunnen jij en je school helpen het energiegebruik terug te dringen en ervoor zorgen dat er schone stroom wordt gebruikt. Het verschilt waarschijnlijk nogal wie bij jullie op school beslist over waar de energie vandaan komt of over de aanschaf van energiezuinige apparaten. Hoe het bij jullie zit, weten jullie vast zelf het beste. Of als je het niet weet: vraag het jullie leraar, of de (onder-)directeur van jullie school.

Tips energiebesparing

Hieronder vind je allerlei tips om minder energie te gebruiken:

Verwarming

- Draai de radiatorkranen dicht in ruimtes waar niemand is (kantine, gymlokaal, leslokaal), of vraag je leraar dat te doen.
- Gebruik de warmte van de zon. Vraag aan je leraar of de gordijnen of luxaflex zo veel mogelijk open mogen staan in de winter.

- Zet geen kastjes of andere dingen voor de verwarming en hang geen gordijnen over de radiatoren. Anders blijft er namelijk warmte achter hangen die niet het gebouw ingaat.
- Laat deuren niet onnodig openstaan: er kan dan veel warmte de ruimte verlaten.
- Als je school toe is aan een nieuwe verwarmingsinstallatie, is een hoogrendementsketel het beste. Op zo'n ketel krijg je vaak subsidie. Installaties die meer dan twintig jaar oud zijn, kun je het beste vervangen door een hoogrendementsketel, ook al is de oude ketel nog niet stuk. Een verwarmingsinstallatie moet regelmatig onderhouden worden door een monteur. Slecht afgestelde installaties zijn slecht voor het milieu en kosten veel geld. Vraag je directeur of jullie een hoogrendementsketel hebben.
- Heeft jouw school elektrische kachels? Niet best! Dergelijke kachels kosten heel veel energie, niet alleen in gebruik, maar ook om ze te maken.
- Ook een slimme tip: verwarmingsleidingen isoleren. Er wordt dan om de buizen een hoes gemaakt van isolatiemateriaal (meestal een soort schuim: polyetheenschuim, deze leidingisolatie is in de bouwmarkt kant en klaar in allerlei maten te koop).
- Laat radiatorfolie achter de verwarmingsradiatoren plaatsen. Hierdoor weerkaatst een groot deel van de warmte de ruimte weer in, terwijl die anders in de muur zou verdwijnen.

Elektrische apparaten

- Energiezuinige apparaten (koelkasten, diepvriezers e.d.) verbruiken de helft minder energie. Een toestel met het A-label is het energiezuinigst. Gaat jouw school een nieuw apparaat kopen? Wijs je leraar of directeur dan op deze labels.
- Vraag je leraren thermoskannen te gebruiken voor koffie/thee i.p.v. een warmhoudplaatje.
- Als jouw school een vaatwasmachine gebruikt, vraag dan degene die 'm aanzet dat pas te doen als de vaatwasser helemaal vol is.
- Laat TV en video (en steeds meer andere apparaten) niet onnodig op stand-by staan, maar zet het apparaat helemaal uit. Stand-by betekent dat je het apparaat op een soort slaapstand zet, maar niet helemaal uit. Je TV of video blijft dan energie gebruiken. Je hebt trouwens ook een handig apparaat dat de stand-by van je TV vanzelf uitzet: de stand-by killer.
- Energie besparen op de computer gebeurt niet door een screensaver; die zorgt ervoor dat je beeldscherm niet inbrandt. Wat wel energie bespaart, is de computer en randapparatuur (printer e.d.) uitdoen wanneer je er niet achter zit. Of als je snel weer terugkomt de 'slaapstand' instellen. Trouwens: ook voor computers en randapparatuur kun je een stand-by killer gebruiken. Die zet in één keer alle apparaten uit.
- Zuinige beeldschermen voor je computer en televisie zijn TFT- en LCD-beeldschermen. In vergelijking met een TV met beeldbuis is een LCD-televisie ongeveer 50% zuiniger.
- Vervang gewone batterijen door oplaadbare batterijen of schaf een apparaat aan dat op het lichtnet werkt. Want batterijen verspillen energie: het kost wel vijftig maal meer energie om een batterij te maken dan dat ze uiteindelijk levert aan het apparaat waarin je de batterijen stopt. Ook verspillen batterijen grondstoffen die bijna niet worden hergebruikt als de batterij leeg en ingeleverd is. De bestanddelen van de batterij, vooral kwik en cadmium, vervuilen het milieu en kunnen gevaarlijk zijn als de batterij bij het huisvuil terecht komt (daarom dus altijd apart inzamelen of wegbrengen als klein chemisch afval!).
  - Kopieer bewust! Hoeveel heb kopieën je echt nodig? Ligt het origineel goed? Zo kan je een aantal miskopieën besparen.
- Leuk, zo'n gameboy! Maar staat hij te piepen als jij iets anders aan het doen bent? Zet 'm uit en vraag je klasgenoten hetzelfde te doen. En dat geldt ook voor je mobieltje.

Licht

- Gebruik spaarlampen waar het kan. Die gaan lang mee en zijn in steeds meer vormen, maten en kleuren te krijgen. Een spaarlamp is in de aanschaf duurder dan een gloeilamp, maar je verdient hem dubbel en dwars terug. Want hij is zeker vijf keer zo zuinig en gaat acht maal langer mee.
- Zorg daarnaast dat je goed omgaat met verlichting. Is een ruimte leeg? Doe dan het licht uit. Dit geldt ook voor als je met middagpauze gaat. Zet alle lichten en alle apparaten uit.

Warm water

Voor het opwarmen van water is gas nodig en dat kost dus veel energie. Dus:

- Gebruik geen warm water als het ook met koud water kan.
- Als je warm water wilt gebruiken, komt er eerst een heleboel koud water dat meestal zo wegloopt. Vang dit water op in een emmer en geef er bijvoorbeeld de planten water mee.

Tocht

Tocht levert veel verlies van warmte naar buiten op. Verspilling van energie en geld, dus!

- Vraag de directeur/conciërge tochtstrippen aan te brengen als het tocht bij ramen/deuren.
- Komt de tocht van een kromme deur? Vraag dan de directeur/conciërge er extra grendels op te zetten, zodat je hem weer dicht kan trekken.
- Voor kieren tussen deur en drempel bestaan er speciale strips: dorpelstrips. Daardoor sluit de deur helemaal af.
- Tocht het in de ruimte bij de hoofdingang? Als daar ruimte is, kan jouw school daar een rond gebogen rails ophangen met een zwaar gordijn. Zo ontstaat een tochtalletje.
- Een brievenbus kan ook vaak tocht geven. Vraag om een gesloten brievenbus aan de binnenkant van de deur, of twee borstelstripjes aan de binnenkant van de brievenbus.
- Naast isolatie is ventilatie heel belangrijk. Vocht (bijv. van je adem) en afvalstoffen (zoals luchtjes van toiletten/afvalbakken) moeten nl. wel het gebouw uit kunnen en verse lucht moet worden aangevoerd. Daarom is het belangrijk roosters in de ramen open te laten.

Ramen

Door het glas van ramen verdwijnt veel energie. Daar kan je van alles tegen doen.

- Je kunt vragen aan je directeur of hij/zij voorzetsramen wil kopen en laten plaatsen. Daarvoor hoeft je niet te verbouwen en in de zomer kun je ze weer weghalen.
- Als je school gaat verbouwen, kun je vragen om dubbel glas of hoogrendementsglas (twee ramen met een laagje droge lucht of gas ertussen, zodat de warmte beter binnen blijft).

Surftips energiebesparing

www.energie.nl

www.energielabel.nl

www.energiewinner.nl

Groene stroom

- Vraag je leraar of directeur van welk bedrijf jullie school stroom krijgt. Beslist jullie school daar niet zelf over, maar doet bijvoorbeeld de gemeente dat, vraag het dan aan de gemeente. Probeer uit te vinden of jullie stroomleverancier vuile (stroom van fossiele brandstoffen, zoals gas en steenkool) of schone (stroom van bijv. zon en wind) stroom levert. Overleg met je directeur of het mogelijk is dat jullie school schone energie gaat kopen. Dit kan door bij hetzelfde bedrijf over te gaan op schone energie of door van bedrijf te veranderen. (Tip: onderzoek alvast vóór het gesprek met de directeur de

prijzen van schone energie. Vaak wordt gezegd dat schone energie veel duurder is dan vuile stroom. Maar dat is tegenwoordig nauwelijks meer zo.)

- Veel bedrijven hebben een andere naam voor schone stroom. Soms heet het 'groene stroom' of 'natuurstroom'. Veel van de bedrijven die schone stroom aanbieden, leveren ook vuile stroom. Natuurlijk is het het beste als je stroom krijgt van een bedrijf dat alleen maar schone stroom verkoopt. Greenpeace vindt eigenlijk dat alleen energiebronnen zoals zon, wind en water en schone biomassa (zoals houtsnippers) echt schoon zijn. Dat komt omdat die energiebronnen nooit opraken en geen vervuilende stoffen achterlaten.

Surftips groene stroom

Op onderstaande sites vind je van alles over schone energie, informatie over waar het vandaan komt, maar ook informatie over aanbieders.

www.a-energie.nl

www.milieuloket.nl

www.oneworld.nl

www.energieprijzen.nl

www.duurzame-energie.nl

www.milieucentraal.nl (klik op 'scholieren' voor)

www.energie.nl

www.lage-energierekening.nl

www.greenchoice.nl

www.greenprices.nl

www.greenpeace.nl

www.consument-en-energie.nl

Gesprekken met belangrijke mensen

Willen jullie met de directeur van jullie school of met iemand anders die belangrijk is voor jullie ideeën, praten over 'schone energie'? Met een beetje voorbereiding kun je deze gesprekken uitstekend voeren. Een paar tips:

- Vraag bij jullie gesprekspartners om een afspraak en kondig aan waarvoor het is. Het kan zijn dat ze er geen zin in hebben en dat ze geen duidelijk antwoord geven of het gesprek uitstellen. Blijf dan vriendelijk, maar vasthoudend en probeer toch een afspraak te maken.
- Bereid je voor op de afspraak. Bespreek wat jullie willen bereiken en welke argumenten je kunt aanvoeren om je gesprekspartner te overtuigen. Je kunt ook het gesprek van tevoren oefenen door verschillende teamleden de rol van de belangrijke persoon te laten spelen.
- Er bestaan geen domme vragen. Vraag door als je iets niet goed begrijpt.
- Soms merk je bij gesprekken dat je niet serieus genomen wordt ('Met jongeren onderhandel ik niet.'). Als je dit gevoel hebt, zeg het dan eerlijk, maar blijf beleefd. Je mag verwachten dat degene die tegenover je zit jullie net zo serieus neemt als jullie hem/haar serieus nemen.
- Als jullie gesprekspartner niet onder de indruk lijkt van jullie verzoeken, dan is de kans groot dat deze persoon gebruik maakt van de techniek 'met veel woorden niets zeggen en in ieder geval niets vastleggen!'. Neem geen genoegen met vage antwoorden, maar vraag vooral door ('Heb ik het goed begrepen dat u...?') of vraag om duidelijke antwoorden.
- Neem notitieblok en pen mee en schrijf belangrijke zaken op tijdens het gesprek. Aan het einde van het gesprek kun je de resultaten van het gesprek samenvatten en zien welke volgende stappen genomen moeten worden.
- Ga niet alleen, maar als team naar het gesprek.

Heb je nog vragen? Bel dan naar Greenpeace: 0800-4223344 (gratis).

Of stuur een e-mail naar: info@greenpeace.nl